

SURİYE ÜLKE RAPORU 2020

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Yüzölçümü	185.180 km ²
Yönetim Şekli	Sosyalist Demokratik Halk Cumhuriyeti
Nüfus (*)	18.4 milyon
Resmi Dili	Arapça; yaygın olmamakla birlikte Fransızca ve İngilizce de konuşulmaktadır.
Din(**)	%86 Müslüman (%60'ı Sünni, %16'sı Alevi), %12 Hıristiyan, %2 (Şii, Dürzi)
Başkent	Şam
Başlıca Şehirleri	Şam, Halep, Homs, Hama, Haseki, İdlib.
Etnik Yapı (**)	%90,3 Arap, %9,7 Kürt, Ermeni ve diğer.

* Dünya Bankası (yaklaşık 5 Milyon Suriye vatandaşı iç karışıklıklar nedeniyle çevre ülkelere göç etmiştir.)

** CIA

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Country Report, CIA Fact Book, IMF

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ABEDA, AFESD, AMF, CAEU, FAO, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICt (signatory), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAS, MIGA, NAM, OAPEC, OIC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO.

Coğrafi Konum

Akdeniz'in kuzeydoğusunda yer alan Suriye, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir bölgede bulunmaktadır. Coğrafi konumun da etkisiyle Suriye'de beş farklı iklim bölgesi bulunmaktadır. Ülkenin kuzeyindeki Akdeniz'e açılan kıyı düzlüklerinde yağışlı ve ılıman kışlar ile sıcak ve nemli yazlar yaşanmaktadır. Daha içteki kısımlar ise Halep'ten Homs'a kadar çorak düzlüklerden oluşmaktadır. Doğudaki alanlar ve Türkiye ile sınır bölgeleri Türkiye'nin yüksek kesimlerinden yağış almakta olup, bu bölgelerde buğday üretimi yaygındır. Güneyde sert yazların ve kuru kışların yaşandığı çöllere rastlanmakta; Şam ve çevresinde ise Lübnan sınırı boyunca uzanan dağlar ve Golan yükseklikleri bulunmaktadır. Bu alanlarda kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar ise kuru ve sıcak geçmektedir. Fırat Nehri Türkiye'den doğmakta, Suriye'nin ortasından geçmekte ve daha sonra Kuzey Irak'a doğru akmaktadır.

Orta Doğu'da yer alan ve Akdeniz'e kıyısı olan Suriye; Türkiye (822 km), Irak (605 km), Ürdün (375 km), Lübnan (375 km) ve İsrail (76 km) ile sınıra sahiptir. Yarı kurak arazilere ve çöllerle kaplı düzlüklerden oluşan Suriye topraklarının %24,8'i ekilebilir araziler, %4,47'si düzenli hasat sağlanan alanlardır.

Siyasi ve İdari Yapı

Suriye başkanlık sistemi ile yönetilmekte olup, başbakan, başbakan yardımcıları ve bakanlar başkan tarafından atanmaktadır. Beşar Esad, 2000 yılında babası Hafız Esad'ın ölümü ile başkanlığa gelmiştir. Mayıs 2007 ve Haziran 2014 tarihlerinde yapılan seçimler sonucunda yeniden yedi yıllık dönem için devlet başkanı seçilmiş olup, 2021 yılına kadar görevde kalması beklenmektedir.

Ülkede halk tarafından seçilmiş bir parlamento ve devlet başkanı tarafından atanan bir hükümet görev yapmaktadır. Baas partisi ülkedeki baskın politik gücü oluşturmaktadır.

Suriye’de Mart 2011’de yönetim karşıtı gösteriler şeklinde başlayan olaylar kısa sürede bir iç savaşa dönüşmüştür. Suriye’de iç savaş halen devam etmektedir. Bu süreçte devletin etkinliği, yönetimin ülke toprakları üzerindeki hakimiyeti ve kamu idaresinin işleyişi karmaşık ve tartışmalı bir hale gelmiştir.

Suriye idari bakımdan 14 bölgeye (muhafazat) ayrılmıştır: Haseki, Lazkiye, Al Kuneytra, Rakka, As Suveyda, Dar’a, Deyr az Zor, Dimashq, Halep, Hama, Homs, İdlib, Şam ve Tartus.

Ancak devam eden iç savaş sürecinde, Suriye rejiminin bu bölgelerin bazılarının kontrolünü kaybetmiş, bazılarının ise sadece kent merkezlerinde yönetimini sürdürebilmektedir.

Önemli illerden İdlib, Özgür Suriye Ordusu, Rakka ise IŞİD (Daesh) kalan kent merkezleri Suriye rejiminin kontrolündedir. Ancak, şehir dışındaki alanların önemli bir kısmı muhaliflerin kontrolündedir. Suriye’nin Kuzey doğusunda kalan geniş bir alanının kontrolü PYD/PKK ile IŞİD’in elindedir. IŞİD son dönemde geçmişte elinde tuttuğu pek çok bölgeden çekilse de, doğu ve güneydoğu Suriye’de varlığını sürdürmektedir.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir husus ise bu bölgelerin kontrolünün değişkenlik göstermesi ve sınırlarının değişmesidir.

Nüfus ve İstihdam

Suriye nüfusu 1990-2011 yılları arasında hızla artarak 20 milyonu aşmıştır. Yarım milyon Filistinlinin ve 1–1,4 milyon Iraklıların da Suriye’ye sığınması nüfus artışını hızlandırmıştır. Ancak Mart 2011’de başlayan ve sonrasında iç savaşa dönüşen çatışmalar sebebiyle çevre ülkelere sığınanların sayısı 5 milyonu aşmıştır. 2011 yılında 21,8 milyona ulaşan nüfus 2013’te 20 milyona kadar gerilemiştir. Son tahminler Suriye nüfusunun 18,4 milyon civarında olduğu yönündedir.

Geniş yüzölçümüne rağmen, nüfusun yaklaşık %78’i en büyük 7 kentte yaşamaktadır. Önemli şehir merkezleri başkent Şam ve güneydeki Halep’tir. Diğerleri ise sanayi kentleri olan Homs ve Hama ile liman kentleri Lazkiye ve Tartus’tur.

Ülkede yaşanan iç savaş ekonomik faaliyetleri önemli ölçüde sekteye uğratarak istihdamda da ciddi oranlarda kayba yol açmaktadır. Ülkede işsizliğin %50’nin üstünde olduğu varsayılmaktadır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2014 ^a	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	2018 ^a	2019 ^b	2020 ^b
Nominal GSYİH (milyon dolar) (EIU)	17.795	15.638	11.094	11.864	15.312	20.332	28.250
Reel GSYİH Artışı (%) (EIU)	-11,2	-5,4	-2,5	-1,5	5,0	6,3	8,8
Nüfus (milyon)	19,2 ^c	18,7 ^c	18,4 ^c	18,3 ^c	18,4 ^c	18,4 ^c	18,6 ^c
Kişi Başı GSYİH (\$, satın alma gücü paritesi ile)(EIU)	3.310	3.246	3.249	3.292	3.520	3.795	4.175
İhracat (fob, milyon dolar)(*)	1.113	851,2	801,6	773,5	713,7	-	-
İthalat (fob, milyon dolar) (*)	-7.349	-5.470	-4.818	-6.108	6.752	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort., %)	-13,3 ^c	38,0 ^c	47,3 ^c	19,4 ^c	3,4	18,1	15,4
İşsizlik (kayıtlı, %)	40,0	50,0	50,0	50,0	48,0	43,5	40,0
Döviz Kuru S£:ABD\$ (ort.)	153,7 ^c	236,4 ^c	460,3 ^c	492,1 ^c	436,5 ^c	434 ^c	416 ^c

a Gerçekleşen. b EIU tahmini. c EIU öngörüsü.

*Trademap

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Syria Country Report

Geçmişte merkezi planlı bir ekonomik sisteme göre yönetilen ve 2000 yılından itibaren serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine giren Suriye'nin temel gelir kaynakları petrol, dış yardımlar, yurt dışında çalışan Suriyeli işçilerin döviz gelirleri ve tarımdır. Petrol ihracatı, toplam ihracat gelirlerinin üçte ikisini ve bütçe gelirlerinin yarısını oluşturmaktadır. Petrol dışı sanayi; kimyasal, kauçuk, plastik, tekstil, deri ve gıda işleme alanlarında yoğunlaşmaktadır. Hizmetler sektörü içinde özellikle turizm, hızlı bir gelişim sergilemiştir. Ülkedeki büyük sanayi şirketlerinin çoğu devlet tarafından işletilmektedir. Ancak, kamunun ekonomideki payı kademeli olarak gerilemektedir.

Başlıca ticaret merkezleri Şam, Halep, Lazkiye, Tartus, Deir al-Zour ve Homs; petrol sanayinin merkezi ise Deir al-Zour çevresi ile Halep ve Banyas'taki rafinerilerdir. Tekstil ve seramik gibi hafif sanayi üretiminin ve gıda işleme tesislerinin çoğu, tarım alanlarına yakın olan Şam, Halep ve Homs'ta bulunmaktadır. Ülkenin iki büyük liman şehri olan Lazkiye ve Tartus uluslararası ticaretin merkezi iken, kuzeydeki Banyas'tan petrol ihracatı yapılmaktadır. Ülkenin doğusu daha az gelişmiş olmasına rağmen, Haseki şehri tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle komşu illerden göç almaktadır. Deir al-Zour ve Palmira, yeni petrol ve doğal gaz alanları bulunması ile iç savaşın başlamasına kadar hızla büyüyen şehirlerdir.

Büyük kısmı iç piyasada tüketilen tarımsal ürünlerin çoğu ülkenin kuzeyinde ve Halp-Şam hattının batısında üretilmektedir. Hükümetin pamuk ve tahıl piyasalarına müdahaleleri devam ettiğinden, tarımda özel sektör faaliyetleri, daha az stratejik önem arz eden meyve üretimi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Ülkedeki iç karışıklıklar tüm ekonomik faaliyetlerde ciddi anlamda küçülmeye neden olmuştur. Ülkenin en önemli sanayi merkezlerinde faaliyetler durma noktasındadır.

Son dönemde rejimin kontrolünü ele geçirdiği bölgelerde yeniden inşa ve temel hizmetlerin yeniden sağlanması amacıyla çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca AB-Rusya uzlaşması ile ülkenin güneyinde oluşturulan “çatışmasızlık bölgelerinde”

Hükümet, bir taraftan Mart 2011’de başlayan ve zamanla iç savaş boyutuna ulaşan siyasi istikrarsızlığın bir yandan da uluslararası yaptırımların körüklediği ekonomik faaliyetlerdeki çöküntüyle mücadelede büyük sorunlar yaşamaktadır. Ülkede, temel ihtiyaçların karşılanması dışında bir ekonomik politikadan bahsetmek mümkün değildir.

Ülke ekonomisi ile ilgili diğer bir husus ise, dış yardımlar olup, tahıl ve akaryakıt dahil olmak üzere pek çok ihtiyaç maddesi dışardan temin edilmektedir.

Ülkedeki iç karışıklıklar SYP’nin değer kaybetmesine ve enflasyonun artmasına neden olmuştur. Kriz öncesinde 1 ABD doları 45-47 SYP bandında alınıp satılırken, 2017 yılı son çeyreğinde Suriye Merkez Bankası kuru 500 SYP’ye yaklaşmıştır. 2017 enflasyonunun ise %25,7 civarında olması beklenmektedir.

Siyasi istikrarsızlık öncesinde, kamunun ekonomideki ağırlığının azaltılması; özel sektörün, yabancı sermayenin ve rekabet ortamının teşvik edilmesi amacıyla gerçekleştirilen ekonomik reformların olumlu etkileri sonucunda ülkeye yapılan yabancı yatırımlar, ülkedeki istikrarın artması ile faaliyetlerini sona erdirmiştir.

Ülke ekonomisinde önemli yer tutan ve başlıca ihracat ürünü olan petrol üretimi, petrol bölgelerinin hükümet dışı güçlerin eline geçmesi sonucu önemli ölçüde azalmıştır. Sınırlı sayıdaki sahada yapılan petrol üretiminin 10 bin varil/güne düştüğü tahmin edilmektedir.

Suriye ekonomisini etkileyen diğer bir önemli husus ise iç karışıklıkların başlaması ile uygulamaya konulan kısıtlama ve ambargolardır. Özellikle, Suriye petrolünün önemli bir kısmının alıcısı konumundaki AB’nin petrol ithalatına getirdiği yasak Suriye ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Ancak, zaman içerisinde ülkedeki petrol üretiminin durması öne çıkmış ve Suriye’nin petrol ihracatına uygulanan yasaklar anlamını yitirmiştir.

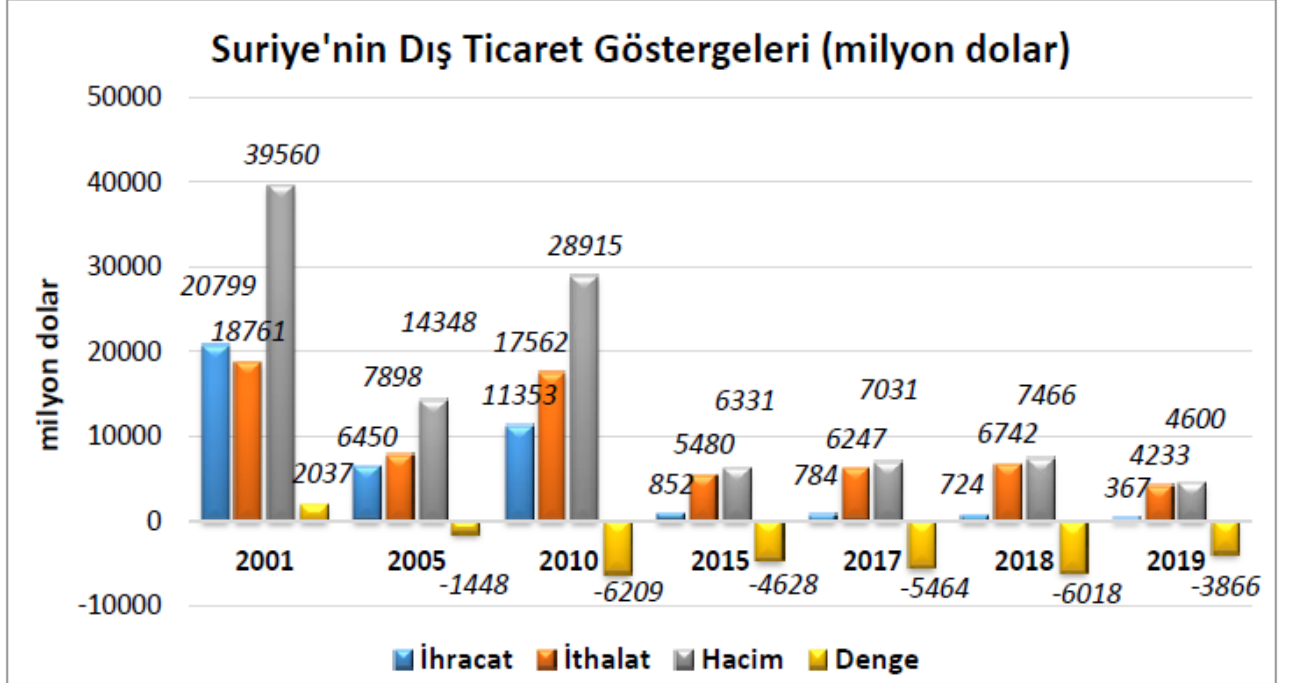
Son olarak, ülkede yaşanan iç karışıklıklar, ekonomi ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılmasını imkansız hale getirmiştir. Ayrıca, ülkedeki şartlar sürekli değişmekte olup, her iki durum Suriye’nin geleceği ile ilgili ekonomik ve siyasi belirsizlikler artmış olup, geleceğe ilişkin tahmin yapılmasını güçleştirmektedir.

Ülkede yaşanan iç savaş ve uygulanmakta olan uluslararası yaptırımlar ülkedeki ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde kesintiye uğratmıştır. Dolayısıyla ülkenin ekonomik göstergelerinin tamamı bozulmuştur. Üretim, ihracat ve ithalat gerilerken gelirlerin azalmış ve bütçe dengesi büyük oranda bozulmuştur. Aynı şekilde, döviz gelirlerinin gerilemesi döviz kurlarındaki istikrarın bozulmasına yol açmıştır.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

Suriye'nin, merkezi planlı ekonomik sistemden 2000'li yılların başında serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine girmesiyle dış ticaret hacmi artmış; buna paralel olarak dış ticareti açık vermeye başlamıştır. 2007-2011 döneminde dış ticaret açığı yıllık 7-10 milyar dolar aralığında gerçekleşmiştir. Mart 2011'de başlayan karışıklıkların iç savaşa dönüşmesi ve uygulanan uluslararası yaptırımlar nedeniyle ülkenin dış ticareti hızla gerilemeye başlamıştır. İç savaş öncesine göre 2010 yılında yaklaşık 29 milyar dolar olan dış ticaret hacmi 2019 4,6 milyar dolara gerilemiştir.

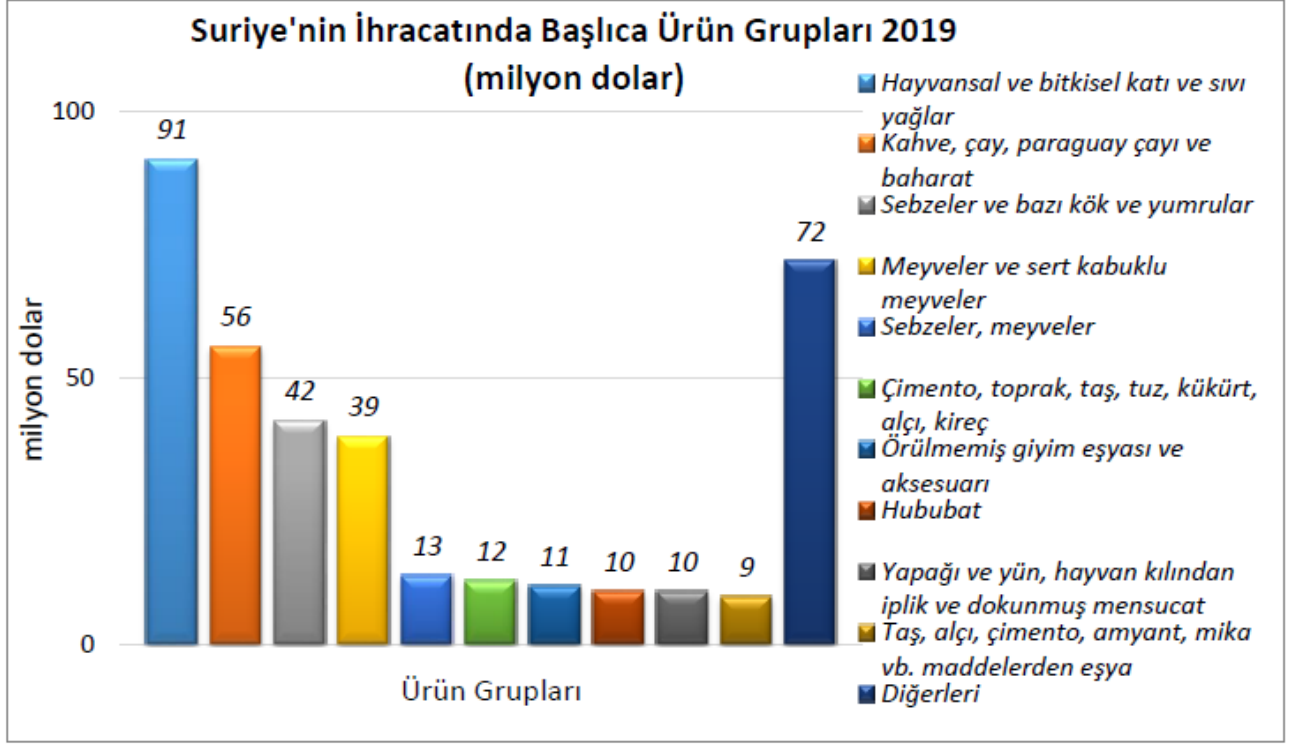
Son yirmi yıllık dönemde Suriye'nin dış ticaretine baktığımızda çoğunlukla dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. 2019 yılında 367 milyon dolarlık (%-1 azalan) ihracatla Suriye dünyada 169. sırada yer almıştır. Aynı yıl 2019 yılında 4 milyar dolarlık (%-10 azalan) ithalatla dünyada 136. sıradadır.

Suriye'nin dünyaya ihracatında en önemli ürün grupları sırasıyla hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, kahve, çay ve baharat, sebzeler ve bazı kök ve yumrular, meyveler ve sert kabuklu meyveler, sebzeler, meyveler, çimento, toprak, taş, tuz, kükürt, alçı, kireç, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı, hububat, yapağı ve yün, hayvan kılından iplik ve dokunmuş mensucat ile taş, alçı, çimento, amyant, mika vb. maddelerden eşyadır.

Ülkenin dünyadan ithalatında en önemli ürün grupları sırasıyla makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, elektrikli makina ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, plastikler ve mamulleri, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, kahve, çay ve baharat, hububat, değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal ile eczacılık ürünleridir.

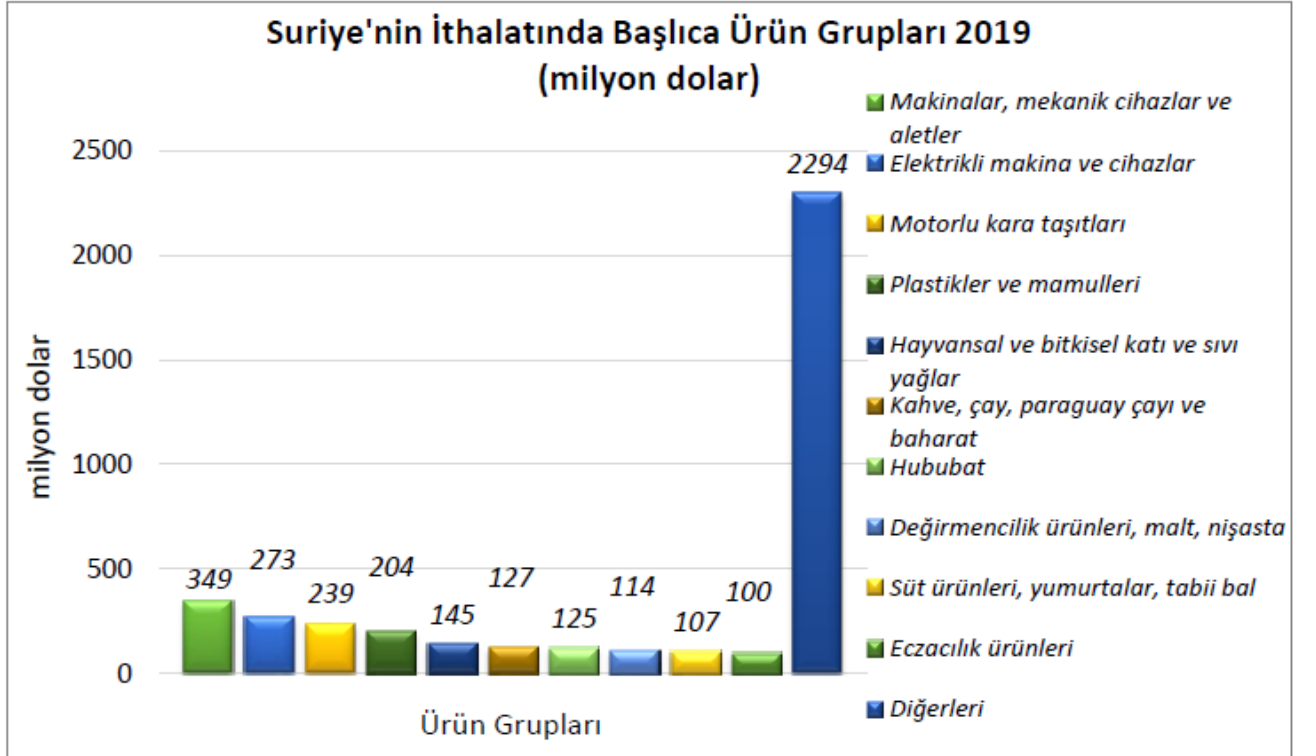
Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak: Trademap

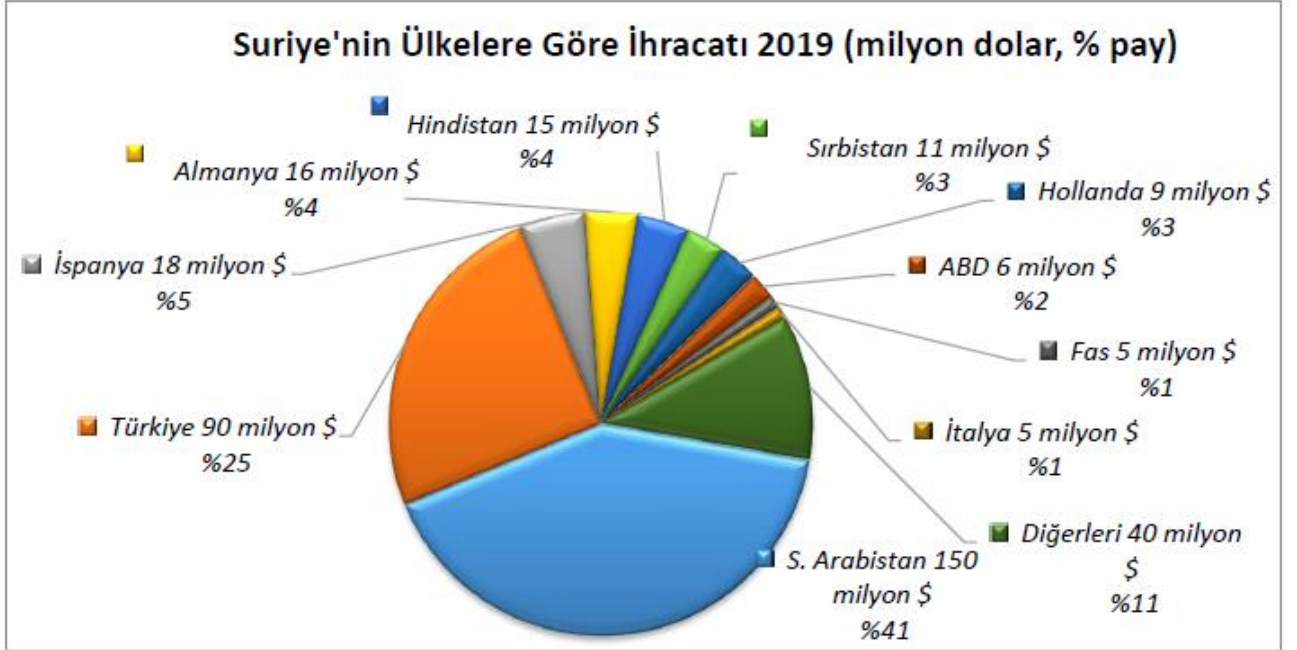
İthalat

Kaynak: Trademap

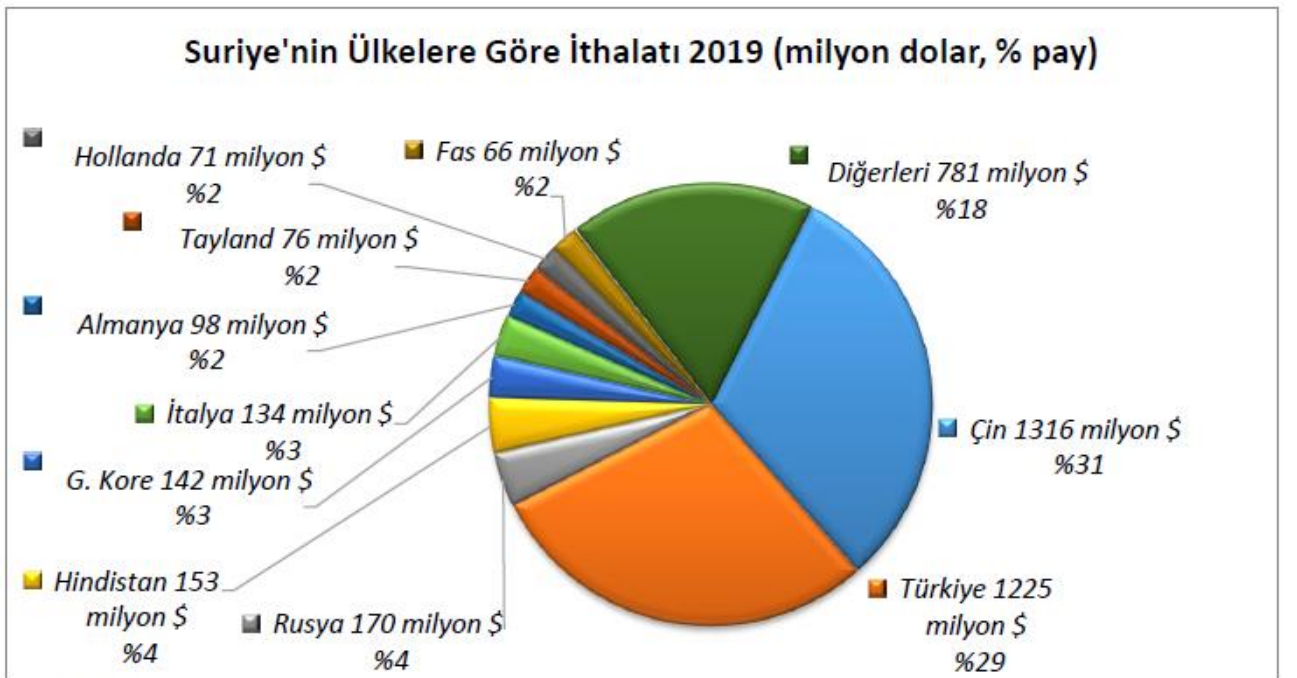
Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Kaynak:Trademap

İthalat

Kaynak:Trademap

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Suriye iç savaş öncesinde ihracat ve yatırımlar açısından Orta Doğu'nun en dinamik pazarlarından biri haline gelmişti. Serbest piyasa ekonomisine geçiş yolunda atılan adımlar ve artan petrol gelirleri, Suriye ekonomisinin hızla büyümesine katkıda bulunmuş, böylece Suriye pazarında yabancı firmalar için pek çok iş imkanı açılmıştı. Gelişen petrol ve doğal gaz sanayi, altyapı projeleri ve tüketim mallarına yönelik talep artışı; yabancı firmaların Suriye'yi cazip bir pazar olarak görmelerini sağlamıştı.

2007 yılında yürürlüğe giren 8 sayılı Yatırım Kanunu ve aynı yıl kurulan Yatırım Kurulu, Suriye'ye doğrudan yabancı sermaye girişini hızlandıran önemli adımlar olmuştur.

Ancak, 2011'de başlayan çatışmaların bir iç savaşa dönüşmesi yabancı yatırımların durmasına yol açmıştır.

8 Sayılı Yeni Yatırım Kanunu

Ülkeye yabancı yatırımları çekmek ve yatırım mevzuatını kolaylaştırmak amacıyla 1991 yılında yürürlüğe koyulan 10 sayılı Yatırım Kanunu, 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren 8 sayılı Yeni Yatırım Kanunu ile birlikte yürürlükten kalkmıştır. 8 sayılı Yeni Yatırım Kanunu'nu hakkında Suriye Yatırım Ajansı'nın web sitesinden (www.syriainvestmentmap.org) detaylı bilgi edinilebilir.

Yeni yatırım kanunu ile yerli ve yabancı yatırımcılar arasındaki ayrımcılık ortadan kaldırılmıştır. Yabancı yatırımcıların gayrimenkul satın almalarına ve vergi sonrası karlarını yılda 1 kez yurt dışına döviz olarak çıkarmalarına izin verilmiştir. Ayrıca yatırım projelerinde kullanılmak üzere Suriye'ye getirilen 5 yaşına kadar makineler ve toplu taşıma araçları gümrükten muaf tutulmuştur.

Ayrıca yatırımcıya Suriye'de istediği kapasitede bir arazi ve mülk edinebilme hakkı tanınmıştır. Ulusal çıkarların söz konusu olduğu durumlar dışında bu mülkler ve topraklar yatırımcıların elinden alınamamaktadır. Yatırımcıya kendisi ve ailesi için edindiği mülkte yıllık ikamet verilebilmekte, fabrikanın kurulmasından sonra Suriye dışından uzman işçi getirilmesi durumunda bu işçilere de yıllık ikamet verilebilmektedir. Fabrikada çalışmak üzere dışarıdan getirilen uzmanlar ve işçiler, maaşlarının %50'sini ülkelerine havale edebilmekte ve hizmetleri sonunda tazminatlarının tamamını ülke dışına çıkarabilmektedir. Yatırımcı da iş bittikten sonra fabrikasında kullandığı araç ve gereçleri istediği zaman ve şekilde yurt dışına çıkarabilmektedir.

İhalelerin Takibi

Suriye'deki ekonomik faaliyetlerin büyük kısmı devletin kontrolünde olduğu için, kamu ihalelerine katılım önem arz etmektedir. Ancak kamuya ihracat gerçekleştirmek, özel sektöre nispeten karmaşık ve zordur. Suriye'de kamu sektörü özellikle 20.000 Dolar'a kadar olan

küçük alımlarda direkt satın alma, büyük anlaşmalar söz konusu olduğunda ise ihale yoluyla alımlarını gerçekleştirmektedir. Zaman zaman da takas yöntemine başvurulmaktadır. Kamu ihaleleri, ilgili kamu kurumlarının ve Bakanlıkların web sitelerinden takip edilebilir. Suriye'deki ihaleler için Türkiye Suriye Ticaret ve İrtibat Ofisi'nin web sitesinden (www.suriyeticaretofisi.org) yararlanılabilir.

Yabancı firmalar Suriye'de açılan ihalelere doğrudan veya temsilcileri aracılığı ile katılabilir, kamu kurumlarından iş almış yerli firmalar ile işbirliği yapabilirler. Bunun için firmanın kendi ülkesindeki Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı olması ve kendi ülkesinde kamuya hizmet etmemesi gerekmektedir. Ayrıca daha önce Suriye hükümetinin açtığı ihalelere katılmaktan men edilmemiş olmak ve İsrail boykotuna uymak da zorunludur.

Serbest Bölgeler

Suriye'de toplam 11 adet serbest bölge bulunmaktadır. Bu serbest bölgeler Tartus, Lazkiye Limanı, Lazkiye, Halep, Adra, Şam, Şam Uluslararası Havalimanı, Aylaroubuia, Homs, Tartus Limanı ve Deir al-Zour'da bulunmaktadır. Yakın zamanda İdlib'de de bir serbest bölge kurulması planlanmaktadır. Suriye'deki serbest bölgelerde sunulan avantajlar ile ilgili bilgi edinmek için Suriye Serbest Bölgeler İdaresi web sitesinin incelenmesi faydalıdır www.freezones.com.sy.

Organize Sanayi Bölgeleri

Suriye'de yabancılar belirlenmiş olan bölgelerde (organize sanayi bölgeleri) %100 kendi sermayeleri ile şirket kurabilmektedir. Bu bölgelerde teşvik kapsamına giren projelere 5 yıl vergi muafiyeti tanınmaktadır. Bu süre Suriyeli bir ortak olması halinde 2 yıl, üretimin %50'sinden fazlasının ihracat olması halinde +2 yıl ve Suriye Devleti ile çalışma durumunda +2 yıl daha uzayabilmektedir. O bölgenin sanayisini tamamlayıcı veya o bölgede olmayan bir sanayi dalında veya Suriye ithalatını azaltıcı şekilde faaliyet gösteren şirketlere birtakım öncelik ve istisnalar da tanınabilmektedir.

4. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye ile Suriye arasındaki ticarete özellikle 1 Ocak 2007’de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA) sonrasında çok önemli artışlar kaydedilmiş, Anlaşma’nın olumlu etkileri iki yılda kendini göstermiştir. Nitekim Suriye’ye 2008 yılı ihracatımız 2006 yılının yaklaşık iki katına ulaşmıştır. 2009 ve 2010 yıllarında da ihracattaki artış eğilimi devam etmiştir.

Suriye’de Mart 2011’de başlayan yönetim karşıtı gösterilerin aşırı güç kullanılarak bastırılması uluslararası toplumun tepkisine yol açmıştır. ABD ve AB Suriye yönetimine karşı ekonomik ve siyasi yaptırım uygulamaya başlamıştır. Bu ülkeleri 27 Kasım 2011’de Arap Birliği ve 30 Kasım 2011’de Türkiye’nin aldığı yaptırım kararları izlemiştir.

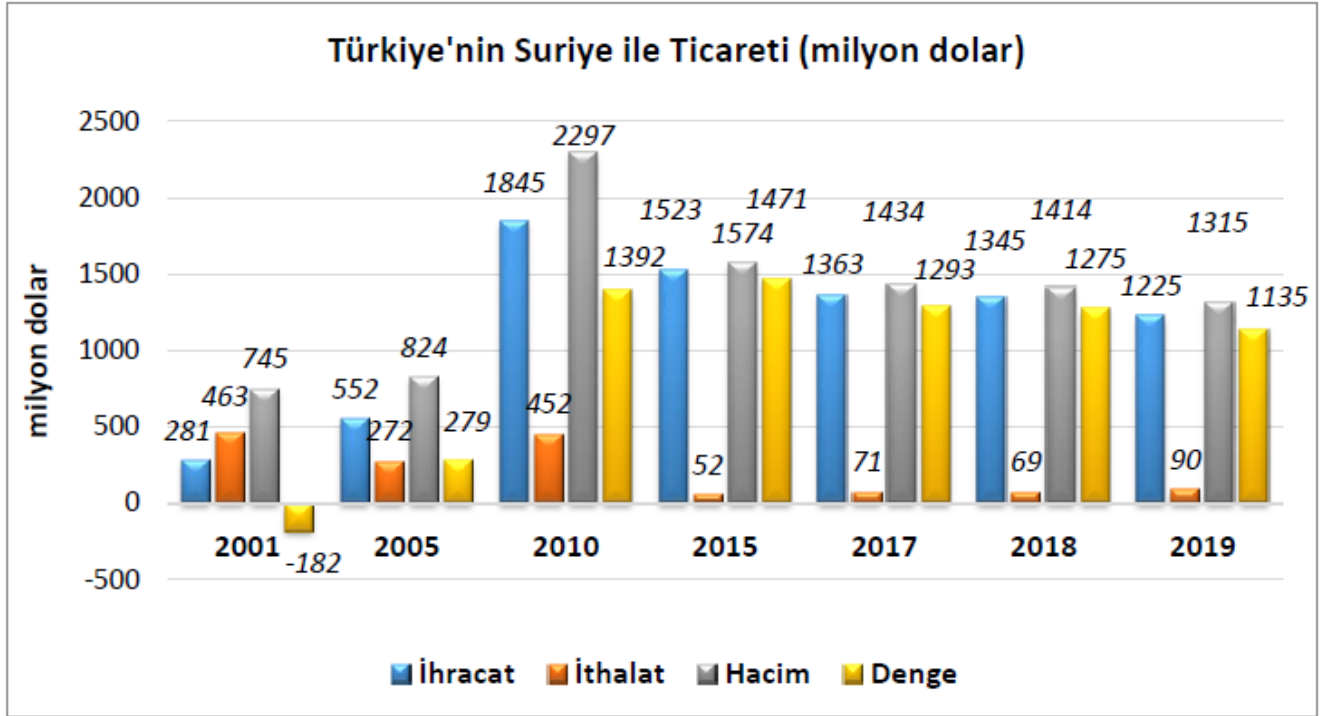
Türkiye’nin yaptırımları arasında; Suriye Merkez Bankası ile ilişkilerin durdurulması, Suriye hükümetinin Türkiye’deki finansal mal varlıklarının dondurulması, Suriye hükümeti ile kredi ilişkilerinin durdurulması, Suriye Ticaret Bankası ile işlemlerin durdurulması ve Suriye’deki altyapı projelerinin finansmanı için imzalanan Eximbank kredi anlaşmasının askıya alınması gibi önemli ekonomik kararlar mevcuttur.

Suriye, 4 Aralık 2011’de, STA anlaşmasının askıya alınması ve Suriye’den geçişlerde ek gümrük harcı alınması da dahil olmak üzere Türkiye’ye bir dizi karşı yaptırım kararları almıştır.

Türkiye de 14.12.2011 tarihli ve 28142 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2011/2516 sayılı İthalat Rejimi Kararı’na Ek Karar ile ülkemiz ve Suriye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasını askıya almıştır. Aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2011/2517 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Suriye Arap Cumhuriyeti Menşeli Bazı Tarım Ürünleri İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında Karar” da uluslararası hukuk hükümleri ve mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durum hali hazırda devam etmektedir.

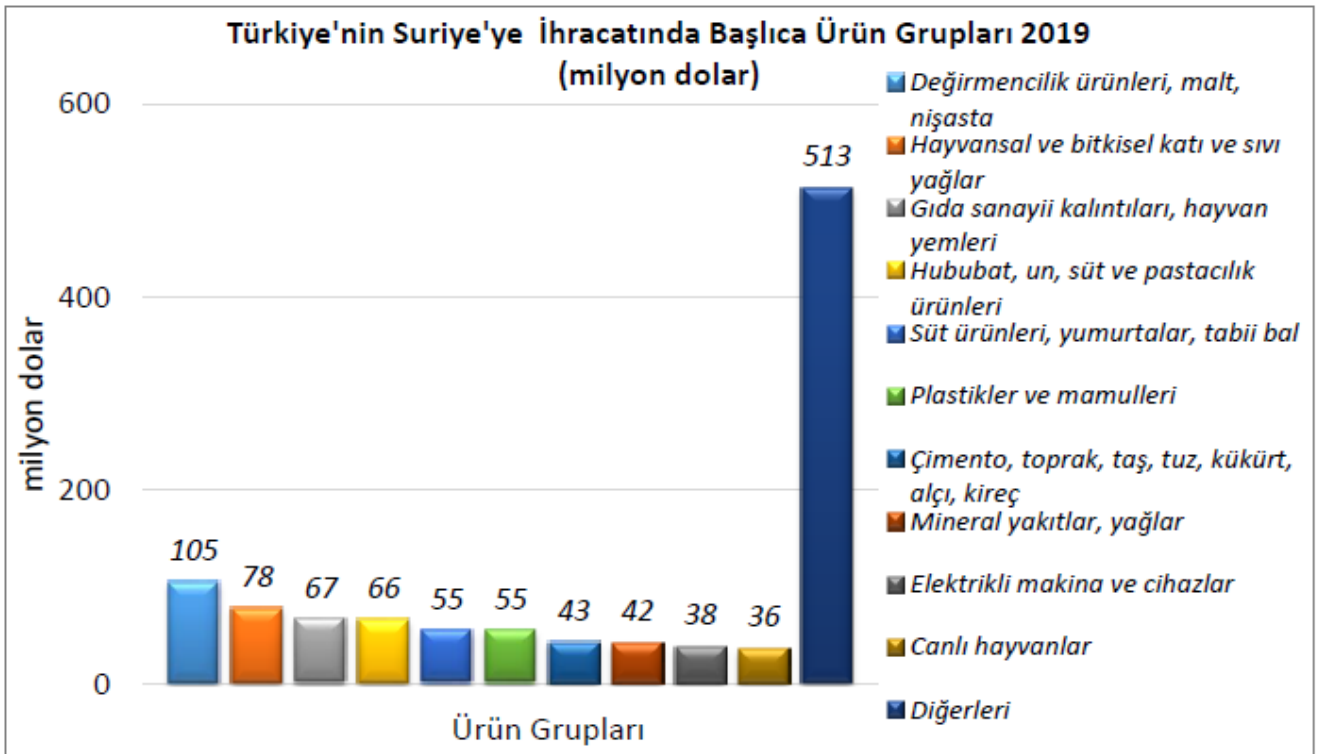
Söz konusu gelişmeler sonucu iki ülke arasındaki ticaret, özellikle 2011 yılının son çeyreğinden itibaren hızla daralmaya başlamıştır. 2010 yılında 2,3 milyar dolara ulaşan dış ticaret hacmi 2019 yılında 1,1 milyar dolara gerilemiştir.

Türkiye-Suriye Dış Ticareti

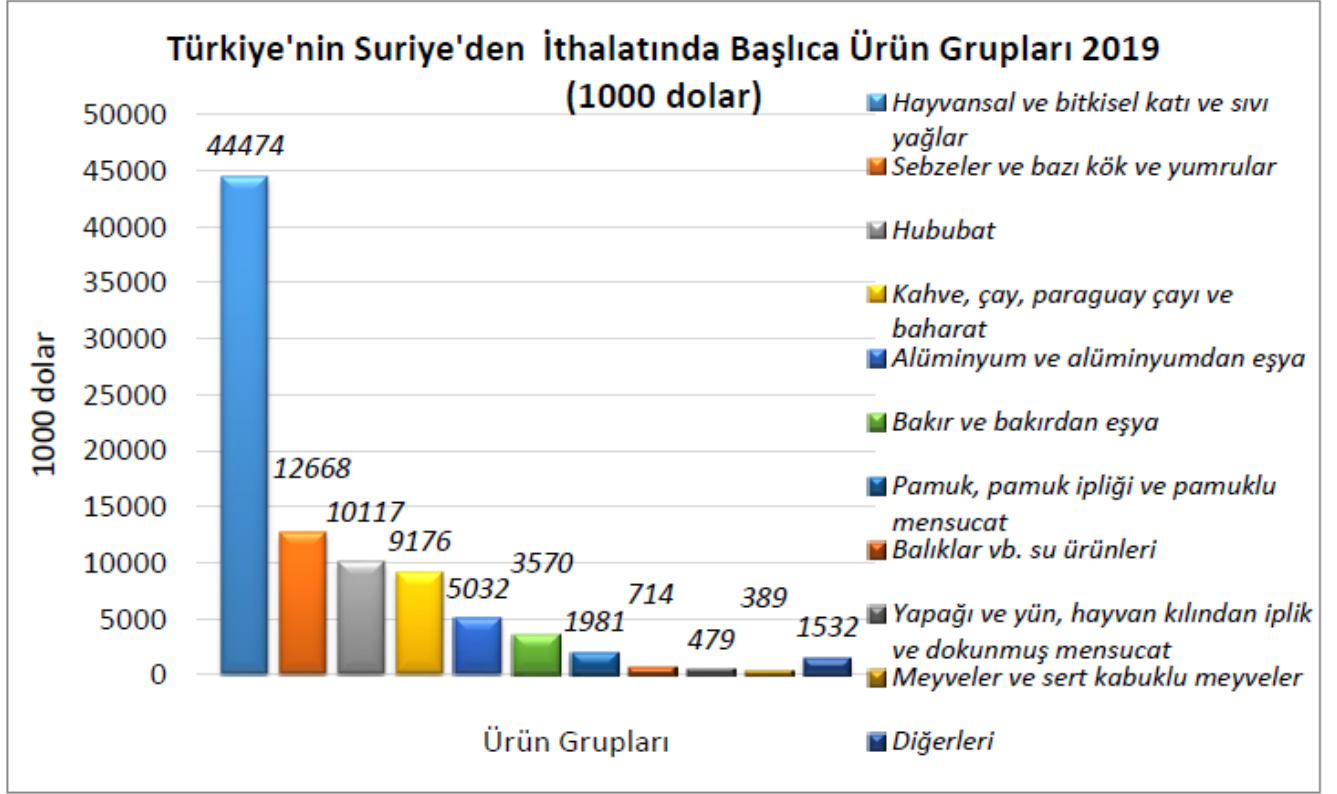
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Suriye'ye İhracatında Başlıca Ürünler

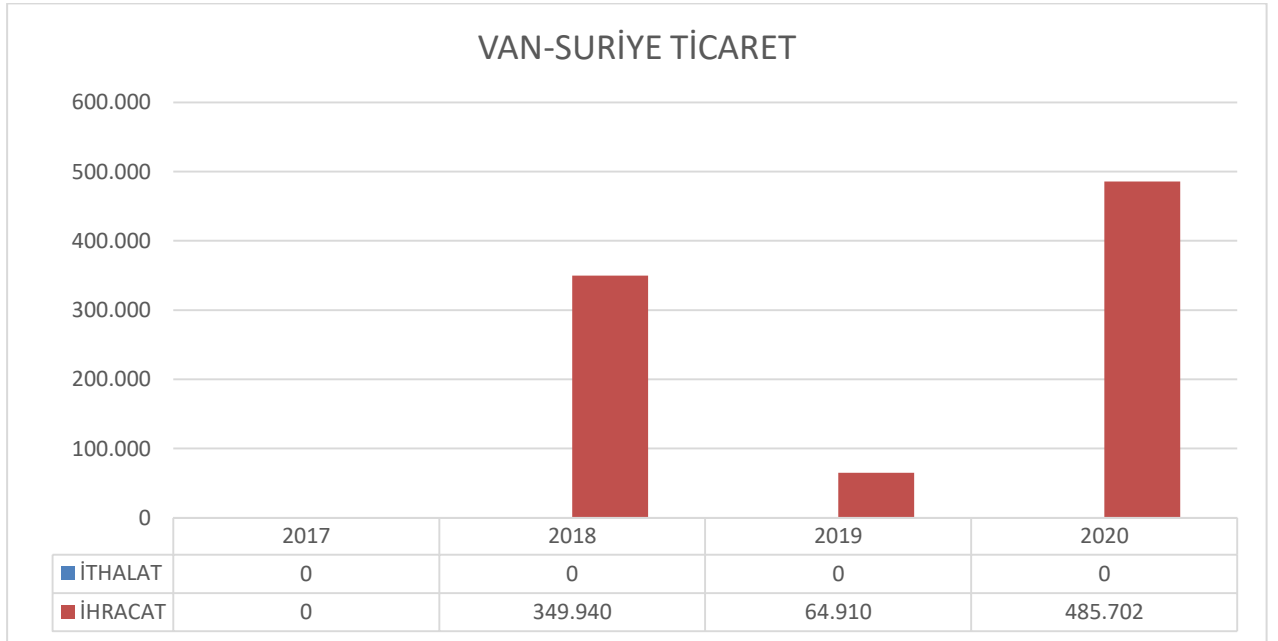
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Suriye'den İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

5. VAN ile TİCARET

Suriye ile 2017-2020 yılları arasında herhangi bir ithalat yapılmamıştır. 2020 yılında 485.702 dolar ihracat yapıldığı görülmektedir.

EKLER:***EK-1: Suriye'nin İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (%, 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		783 867	723 515	367 227	100	-49,2
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	97 441	133 753	90 977	24,8	-32
909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	119 390	73 319	40 810	11,1	-44,3
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	45 247	50 074	21 497	5,9	-57,1
702	Domates (taze/soğutulmuş)	1 623	3 997	20 533	5,6	413,7
2510	Tabii kalsiyum fosfatlar, tabii alüminyum kalsiyum fosfat ve fosfatlı tebeşir	2 061	30 993	11 469	3,1	-63
1003	Arpa	0	0	10 117	2,8	0
5101	Yün ve yapağı (kardesiz/taranmamış)	12 725	16 478	9 005	2,5	-45,4
711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	6 534	7 310	8 529	2,3	16,7
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	14 519	10 905	8 413	2,3	-22,9
910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	8 770	10 055	8 396	2,3	-16,5
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	19 985	9 016	7 515	2	-16,6
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	7 240	10 960	5 845	1,6	-46,7
2001	Sebze, meyve,sert kabuklu meyve ve yenilen diğer bitki parçaları (sirke/asetik asitle hazırlanmış veya konserve edilmiş)	3 978	5 322	5 324	1,4	0
7601	İşlenmemiş alüminyum	6 313	5 938	5 271	1,4	-11,2
901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	3 548	3 754	4 564	1,2	21,6

Kaynak: Trademap

EK-2: Suriye'nin İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pa y (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		6 247 465	6 742 012	4 232 811	100	-37,2
1101	Buğday unu	80 370	108 643	105 530	2,5	-2,9
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	120 781	118 552	98 482	2,3	-16,9
8703	Otomobiller	106 224	64 900	75 004	1,8	15,6
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	195 443	152 230	74 402	1,8	-51,1
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	47 615	83 114	68 054	1,6	-18,1
903	Paraguay çayı	58 728	74 003	59 861	1,4	0
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	71 077	71 253	59 828	1,4	-16
4907	Posta, damga vb. pullar; banknot, hisse senedi, çek defterleri, tahvil vb.	25 354	66 504	59 571	1,4	-10,4
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	363 482	339 509	58 974	1,4	-82,6
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	65 880	69 345	54 471	1,3	-21,4
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	35 831	42 508	50 862	1,2	19,7
1006	Pirinç	66 606	66 569	50 529	1,2	-24,1
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	77 194	78 108	48 854	1,2	-37,5
901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	60 065	45 692	47 277	1,1	3,5
407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	9 398	5 812	45 648	1,1	685,4

Kaynak: Trademap

EK-3: Suriye'nin Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

		2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		783 867	723 515	367 227	100	-49,2
1.	S. Arabistan	80 704	106 187	149 988	40,8	41,2
2.	Türkiye	70 561	69 389	90 135	24,5	29,9
3.	İspanya	53 010	63 016	18 402	5	-70,8
4.	Almanya	18 618	17 990	16 494	4,5	-8,3
5.	Hindistan	28 891	15 097	15 212	4,1	0,8
6.	Sırbistan	1 747	21 596	11 485	3,1	-46,8
7.	Hollanda	7 778	7 134	9 215	2,5	29,2
8.	ABD	7 460	6 245	6 284	1,7	0,6
9.	Fas	9 330	8 735	5 117	1,4	-41,4
10.	İtalya	8 161	9 108	5 116	1,4	-43,8
11.	Fransa	4 135	3 901	4 871	1,3	24,9
12.	İsveç	3 916	4 901	4 215	1,1	- 14
13.	Rusya	2 913	4 241	3 971	1,1	-6,4
14.	İngiltere	5 109	5 016	3 785	1	-24,5
15.	Belçika	2 423	2 428	3 754	1	54,6

Kaynak: Trademap

EK-4: Suriye'nin Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

		2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		6 247 465	6 742 012	4 232 811	100	-37,2
1.	Çin	1 104 989	1 275 207	1 315 799	31,1	3,2
2.	Türkiye	1 363 165	1 344 837	1 225 255	28,9	-8,9
3.	Rusya	279 859	397 225	169 874	4	-57,2
4.	Hindistan	146 137	160 321	153 192	3,6	-4,4
5.	G. Kore	215 888	149 391	142 204	3,4	-4,8
6.	İtalya	105 829	122 820	133 848	3,2	9
7.	Almanya	89 800	103 839	98 335	2,3	-5,3
8.	Tayland	38 101	63 733	76 325	1,8	19,8
9.	Hollanda	62 170	71 109	71 488	1,7	0,5
10.	Fas	47 470	53 657	65 746	1,6	22,5
11.	Brezilya	74 757	59 570	64 555	1,5	8,4
12.	Arjantin	66 372	76 124	60 813	1,4	-20,1
13.	İspanya	48 153	68 740	59 034	1,4	-14,1
14.	Ermenistan	50 024	55 912	56 644	1,3	1,3
15.	Fransa	54 192	102 315	51 873	1,2	-49,3

Kaynak: Trademap

Ek-5: Türkiye'nin Suriye'ye İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (%, 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 363 165	1 344 837	1 225 255	100	-8,9
1101	Buğday unu	74 905	95 840	97 236	7,9	1,5
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	43 405	77 381	63 129	5,2	-18,4
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	113 112	75 033	55 422	4,5	-26,1
407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	7 264	4 118	44 904	3,7	990,4
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	0	26 824	37 012	3	38
105	Canlı kümes hayvanları	22 973	42 143	36 453	3	-13,5
2523	Çimento	53 687	36 786	36 370	3	-1,1
1904	Hububat veya hububat ürünlerinin kabartılması veya kavrulması suretiyle elde edilen gıda mamülleri	23 224	24 948	32 798	2,7	31,5
2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	20 224	28 242	26 851	2,2	-4,9
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	30 877	34 334	25 159	2,1	-26,7
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	44 594	42 595	24 343	2	-42,9
1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	26 915	24 348	19 291	1,6	-20,8
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	9 104	14 013	13 714	1,1	-2,1
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	14 406	14 243	13 530	1,1	-5
6305	Eşya ambalajında kullanılan torba ve çuval	10 068	7 520	13 387	1,1	78

Kaynak: Trademap

Ek-6: Türkiye'nin Suriye'den İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (% 2018-2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		70 561	69 389	90 135	100	29,9
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	0	8 408	44 474	49,3	428,9
1003	Arpa	0	0	10 117	11,2	0
909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	9 615	8 170	6 995	7,8	-14,4
7601	İşlenmemiş alüminyum	6 024	5 707	5 029	5,6	-11,9
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	4 398	1 662	4 733	5,3	184,8
711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	1 782	752	4 418	4,9	487,5
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	12 874	13 250	3 570	4	-73,1
703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanımsı sebzeler (taze/soğutulmuş)	0	70	3 156	3,5	4408,6
910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	4 765	2 055	2 161	2,4	5,2
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	17 849	18 791	1 733	1,9	-90,8
301	Canlı balıklar	623	746	714	0,8	-4,3
5101	Yün ve yapağı (kardesiz/taranmamış)	2 167	6 084	479	0,5	-92,1
807	Kavunlar (karpuzlar dahil) ve papaya (taze)	223	108	362	0,4	235,2
701	Patates (taze/soğutulmuş)	0	509	361	0,4	-29,1
8908	Sökülecek gemiler, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	0	0	283	0,3	0

Kaynak: Trademap

Kaynakça: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/>

<https://www.trademap.org/>

<https://www.imf.org/>

<https://www.tuik.gov.tr/>

www.freezones.com.sy

<https://www.eiu.com>